

برخورد با خویشاوندان در اسلام

۲۷ آبان ۱۳۹۴

صله ارحام تنها منحصر به اقوامی که در قید حیات هستند نیست، بلکه مردگان از اقوام را هم شامل می شود، یعنی رفتن به مزار مردگان و اموات از ارحام، و انجام امور خیر و فرستادن خیرات و مبرات برای آنان نیز از مصادیق صله رحم محسوب می گردد.

برخورد با خویشاوندان

یکی دیگر از مواردی که انسان می بایست چگونگی برخورد با آنها را بیاموزد، فامیل و خویشاوندان هستند. در روایات اسلامی وارد شده که اقوام و خویشاوندان تو، اصل، ریشه، دست و بالهای تو هستند (که با آن پرواز میکنی و بدانها نیازمندی)

پس آنها را اکرام و احترام کن و با آنان مراوده و رفت و آمد داشته باش. همچنین در این روایات به منافع و فواید بسیار زیاد صله رحم و رفت و آمد با خویشاوندان اشاره گردیده که ذکر بعضی از آنها بی مناسب نیست:

صله رحم بلا را دفع می کند و عمر را (تا ۱۰ برابر) طولانی می کند.

اخلاق را نیکو و ثروت انسان را زیاد می کند.

حساب قیامت را آسان می کند و خیر دنیا و آخرت را در پی دارد.

انسان را از گناه باز می دارد و باعث تزکیه اعمال می شود.

شهرها را آباد و فقر را از بین می برد...

صله رحم و دیدار با بستگان و اقوام به قدری مهم است و بر آن تاکید شده که اگر کسی برای تحقق این امر، راهی یکساله را هم بپیماید ارزش دارد و اجر و ثواب زیادی بر آن مترتب است. البته حتماً لازم نیست که رفت و آمد بین اقوام و فامیل به گونهای باشد که باعث زحمت و گفتاری شود و مخارجی را بدنبال داشته باشد، بلکه اگر به صورت ساده و بدون خرج و زحمت هم باشد، دستور اسلام مورد عمل قرار گرفته است.

در روایتی از امام صادق(ع) نقل شده است که فرموده اند: حتی با یک سلام کردن دوستانه و گرم، و یا با پاسخ دادن برادرانه و با تلافی و مهربانی می توان صله رحم را بجای آورد. در روایتی دیگر وارد شده که نفس آزار و اذیت نکردن فامیل نیز، صله رحم حساب می شود و دارای همان آثار را خواهد داشت.

در اینجا ممکن است سوالی در ذهن انسان ایجاد شود که: گاهی بعضی از اقوام و خویشاوندان از ناحیه خودشان قهر می کنند و باعث قطع رفت و آمد می شوند. در این صورت آیا باز وظیفه است که همچنان به دیدارها ادامه داد و صله رحم نمود.

پاسخ ما با استناد به منابع اسلامی این است که در اینگونه موارد نیز باید به سوی آنان رفت و به صله رحم با آنها را ادامه داد. قطع رابطه از طرف مقابل، مجوز برای انجام عمل از طرف دیگر نمی شود.

پیامبر در روایتی فرمودند: صله رحم بجای آور حتی با آن کسی از اقوام و خویشاوندان که با تو قطع ارتباط نموده، و با آن کسی که با تو بدی کرده با خوبی برخورد کن.

از سرور شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین (ع) نیز در این زمینه روایت شده که فرموده اند: دو قدم است که نزد خداوند از همه قدمها محبوب تر است: یکی قدم برداشتن مومن برای آنکه در برابر دشمن صفی ایجاد کند و جلوی او را سد کند، و دیگر گام برداشتن به سوی قوم و خویشی که رفت و آمد را قطع کرده است. توجه به فرمایش امام علیه السلام، می تواند بهترین راه عملی، برای ساختن افراد فامیل و جامعه باشد، چرا که آنها از مشاهده اینکه بدی آنان با خوبی و بزرگواری و لطف و محبت پاسخ داده شده است، شرمنده و خلجت زده می شوند و به اشتباه خود پی می برند.

ذکر این نکته حائز اهمیت است که گاهی اسکان دارد وضعیتی پیش بیاید که انسان از نظر دینی موظف به قطع ارتباط و رفت و آمد با بعضی از اقوام و فامیل بشود.

به عبارت دیگر، همین روایاتی که اینگونه با تاکید، سفارش به دیدار و برقراری روابط دوستانه و حسنه با اقوام و بستگان را نموده و حتی به آن امر کرده است، و این در جایی است که خویشاوندان انسان دارای خط فکر غلط و ضد دین باشند و در عمل هم بر ضد اسلام و نظام اسلامی، تحرکاتی داشته باشد (البته تنها داشتن سلیقه و فکر غلط ملاک نیست).

قطع رابطه پیامبر (ص) با بعضی از بستگان و فامیل مثل عموهایش که کمر به نابودی اسلام و انقلاب اسلامی آن حضرت بسته بودند، از همین مقوله می باشد.

شاید بتوان گفت که اینگونه افراد از حکم الهی در مورد صله رحم استثنا شده اند، و اطلاق عناوین ارحام و اقوام و خویشاوندان بر آنان صحیح نیست، به دلیل اینکه خداوند در قرآن مجید فرزند فاسد و منحرف حضرت نوح (ع) را جزو اهل و عیال او نمی داند و ارتباط فامیلی او را (ولو به صورت حکمی) لغو می نماید.

در خاتمه این بحث، توجه خوندگان محترم را به این مسئله جلب می نمایم که: صله ارحام تنها منحصر به اقوامی که در قید حیات هستند نیست، بلکه مردگان از اقوام را هم شامل می شود، یعنی رفتن به مزار مردگان و اموات از ارحام، و انجام امور خیر و فرستادن خیرات و مبرات برای آنان نیز از مصادیق صله رحم محسوب می گردد.

در روایتی آمده که امام صادق معنی و مفهوم آیه ۱۹ سوره رعد را اینگونه بیان کرده اند:

صله ارحام و مخصوصاً ارحام آل محمد صلی علیه و آله یعنی اهلیت پیامبر می باشد. این روایت شامل ذریه رسول خدا (ص) و زیارت قبور امامان و امامزادگان نیز می شود. به همین جهت زیارت قبور سایر مومنین هم می تواند حکم صله ارحام را داشته باشد.

اخلاق در برخورد های اجتماعی – سید مهدی شمس الدین- انتشارات شفق
آداب معاشرت و راه زندگی – حسن انزلی – انتشارات انزلی
مکارم اخلاقی – شیخ جلیل رضی الدین ابی نصر الطبرسی – ترجمه: سید ابراهیم میر باقری
اخلاق – جورج ادوارد مور- ترجمه: اسماعیل سعادت
لغت نامه دهخدا- جلد ۳ – صفحه ۱۵۲۵ & ۱۵۲۶
فرهنگ معین- جلد اول- صفحه ۱۷۴
فرهنگ المنجد- جلد اول - صفحه ۲۶۳
اخلاق در خانه – استاد حسین مظاهری – جلد اول
مجموعه کتابهای خط سفید – رضا نعمتی مقدم & مهدی پسندیده
جامع السعادات- جلد ۲- صفحه ۲۶۰
تفسیر نمونه- جلد ۱۲- صفحه ۷۸
اصول کافی – جلد ۲- صفحه ۱۵۹
چگونه معاشرت کنیم؟- محمد تقی صالحی - چاپ اقبال

منبع: پژوهش تبلیغ